

Սակագների մշակում II

Սակագների կառուցվածքի մշակում

«ՀԾԿԱԱ» Էներգետիկայի ոլորտի կարգավորման գործընկերության
ծրագիր:

Հայաստանի հանրային ծառայությունները կարգավորող
հանձնաժողով և Այովա նահանգի հանրային ծառայությունների
խորհուրդ

Զեկուցող՝ Ջոն Փիրս
Կոմունալ ծառայությունների
մասնագետ

Այովայի հանրային
ծառայությունների խորհուրդ
15 հունիսի, 2010թ.

Հատուկ սակագների կառուցվածքներ

- Բ. Ոեզերվային էլեկտրաէներգիայի մատակարարման սակագներ - էլեկտրաէներգիայի արտադրության սեփական կառուցվածներ ունեցող սպառողների համար, որոնք ընդհատումների դեպքում օգտվում են ընկերության ռեզերվային ծառայություններից

Սա ներառում է

- Մտանդարտ սակագներ պլանային ընդհատումների դեպքում
- Ավելացող ծախսերի հիման վրա հաշվարկվող սակագին հարկադրված ընդհատումների դեպքում
- Ոեզերվային հզորության պահպանման գծով գանձվող վճարներ, որոնք պայմանավորված են
 1. Սպառողի՝ էլեկտրաէներգիա արտադրող սարքավորումների խափանման հավանականությամբ
 2. Ցանկացած ժամանակ սպառողին էլեկտրաէներգիա մատակարարելուն պատրաստ լինելու համար ըներության կողմից կատարվող ծախսերը

Հատուկ սակագների կառուցվածքներ

Ա. Դիֆերենցված սակագներ (շարունակություն)

- Չեզոք եկամուտ – դիֆերենցված սակագներն ի սկզբանե նախատեսված են ապահովելու միևնույն մակարդակի եկամուտ, որ ապահովում են չդիֆերենցված ստանդարտ սակագները
- Դիֆերենցված սակագների կառուցվածքում կա և՝ գիտություն, և՝ արվեստ:
- Գիտություն – Դիֆերենցված սակագները մշակվում են բաշխվող ծախսերի և էլեկտրականերգիայի օգտագործման մոդելի ժամային տարբերություններին համապատասխան
- Արվեստ – Դիֆերենցված սակագները մշակվում են նաև բաժանորդներին գրավելու և նրանց գնային իրախուսական միջոցներ տրամադրելու համար, որպեսզի վերջիններս փոխեն էլեկտրականերգիայի օգտագործման մոդելը

Հատուկ սակագների կառուցվածքներ

Ա. Դիֆերենցված սակագներ – զգալիորեն
բարձր են պիկ ժամանակահատվածում և
ցածր են ոչ պիկ ժամանակահատվածում

- Բեռնվածության ժամային կտրվածքով
ուսումանսիրությունը հնարավորություն է տալիս
տարբերակել բաշխվող ծախսերն ըստ
- ամսական սեզոնային ժամանակահատվածների, և
- առավելագույն և ոչ առավելագույն ժամային գոտիների
- Կոմունալ ընկերության՝ ըստ ժամանակային
հատվածների արտադրության ծախսերի
մանրամասն ուսումնասիրությունը նույնպես
անհրաժեշտ է

Սակագների հիմնական կառուցվածք

Օրինակ 3 – Քիչ սպառող բաժանորդ Բ

Բաժանորդից զանձվող վճար \$ 10.00/ ամիս

Սպառված սուսացին 100 կՎտժ համար (1-ին բլոկ)

Առանց վատելիքի օգտագործման

Էլեկտրաէներգիայի արտադրության և

պահանջարկի բավարարման գծով ծախսեր

\$ 0.07/ կՎտժ

Վատելիքի ամսական ծախս

\$ 0.03/ կՎտժ

Ընդամենը էլեկտրաէներգիայի

սակագին 1-ին բլոկի համար

\$ 0.10/ կՎտժ

100 կՎտժ-ից ավել սպառում (2-րդ բլոկ)

Առանց վատելիքի օգտագործման

Էլեկտրաէներգիայի արտադրության ծախս

\$ 0.02/ կՎտժ

Վատելիքի ամսական ծախս

\$ 0.03/ կՎտժ

Ընդամենը էլեկտրաէներգիայի

սակագին 2-րդ բլոկի համար

\$ 0.05/ կՎտժ

Սակագների հիմնական կառուցվածք

Օրինակ 2 – Փոքր մասշտաբի սպառող Ա.

Բաժանորդից զանձլող վճար \$ 10.00/ ամիս

Էլեկտրաէներգիայի սակագին

Առանց վառելիքի օգտագործման
Էլեկտրաէներգիայի արտադրության և

պահանջարկի բավարարման գծով ծախսեր \$ 0.04/ կՎտժ

Վառելիքի ամսական ծախս \$ 0.03/ կՎտժ

Ընդամենը Էլեկտրաէներգիայի սակագին \$ 0.07/ կՎտժ

Սակագների հիմնական կառուցվածք

Օրինակ 1 – Խոշոր արդյունաբերական բաժանորդ

<u>Բաժանորդից զանձլող վճար</u>	\$ 50.00/ ամիս
<u>Էլեկտրաէներգիայի սակագին</u> Առանց վառելիքի օգտագործման Էլեկտրաէներգիայի արտադրության ծախս	\$ 0.02/ կՎտժ
<u>Վառելիքի ամսական ծախս</u>	\$ 0.03/ կՎտժ
<u>Ընդամենը Էլեկտրաէներգիայի սակագին</u>	\$ 0.05/ կՎտժ
<u>Պահանջարկի հաշվով հաշվարկվող սակագին</u>	\$ 5.00/ կՎտ

Սակագների հիմնական կառուցվածքը

- Պահանջարկի բավարարման համար կատարվող ծախսերի ծածկում – կախված է բաժանորդների մասշտարից
- Խոշոր մասշտարի բաժանորդների դեպքում, պահանջարկի բավարարման համար կատարվող ծախսերը կարող են ուղղակիորեն հասուցվել կամ պահանջարկի հաշվով առանձին հաշվարկվող սակագնի միջոցով
- Փոքր մասշտարի բաժանորդների դեպքում պահանջարկի բավարարման համար կատարվող ծախսերը կարող են հասուցվել սպառման հաշվով՝ հաշվարկվող սակագների միջոցով, որոնք կարող են լինել
 1. հաստատագրված սակագներ, կամ
 2. Էլեկտրաէներգիայի սպառման առաջին «բլոկի» համար սահմանված ավելի բարձր սակագներ

Սակագների հիմնական կառուցվածք

Խմբերին մատուցվող ծառայությունների արժեքի
ուսումնասիրությունը թույլ է տալիս նախատեսել
ծախսածածկման հիմնական շրջանակը

- Բաժանորդների սպասարկման հետ կապված ծախսերի ծածկում – սպորաֆար իրականացվում է բաժանորդներից զանձվող ամսական հաստատագրված վարձերի հաշվին
- Էլեկտրաէներգիայի արտադրության ծախսերի ծածկում – առանց վառելիքի օգտագործման էլեկտրաէներգիայի արտադրության հետ կապված ծախսերը կարող են փոխհատուցվել տարբեր եղանակներով, ի տարբերություն վառելիքի օգտագործմամբ էլեկտրաէներգիայի արտադրության ծախսերի
- Առանց վառելիքի օգտագործման էլեկտրաէներգիայի արտադրության ծախսերը կարող են փոխհատուցվել հաստատագրված սակագնային դրույքների միջոցով
- Վառելիքի օգտագործմամբ էլեկտրաէներգիայի արտադրության ծախսերը կարող են փոխհատուցվել առանձին, ամսական կտրվածքով ճշգրտվող սակագնային դրույքների միջոցով

Ծախսերի բաշխումն ըստ խմբերի

Բ. Խմբերին մատուցվող ծառայությունների արժեքի
ուսումնասիրություն (շարունակություն)

• Քայլ 3 – Ծախսերի բաշխում. Դասակարգված ծախսերը
բաշխվում են բաժանորդների խմբերի միջև նրանց
առավելագույն պահանջարկի և սպառման
առանձնահատկությունների, ինչպես նաև բաժանորդների թվի
հիման վրա

1. Պահանջարկի բավարարման համար կատարվող ծախսեր–
բաշխվում են կամ ըստ խմբերի ունեցած պահանջարկի պիկերի,
կամ ըստ պահանջարկի պիկերի և էլեկտրաէներգիայի սպառման
2. Էլեկտրաէներգիայի արտադրության ծախսեր – բաշխվում են ըստ
խմբերի կողմից էլեկտրաէներգիայի սպառման ծավալների
3. Սպառողների սպասարկման հետ կապված ծախսեր – բաշխվում
են ըստ յուրաքնչյուր խմբում առկա բաժանորդների թվի

Ծախսերի բաշխումն ըստ խմբերի

Բ. Խմբերին մատուցվող ծառայությունների արժեքի
ուսումնասիրություն (շարունակություն)

- Քայլ 2 – Ծախսերի դասակարգում. Ծախսային յուրաքանչյուր
ֆունկցիոնալ կատեգորիա բաժանվում է 3 ծախսային խմբի

 1. Պահանջարկի բավարարման համար կատարվող ծախսեր – մշտական ծախսեր, որոնք հիմնված են համակարգին
բաժին ընկնող առավելագույն պահանջարկի վրա
 2. Էլեկտրաէներգիայի արտադրության ծախսեր – ծախսեր,
որոնք տատանվում են՝ կախված էլեկտրաէներգիայի
սպառումից
 3. Սպառողների սպասարկման հետ կապված ծախսեր –
սպառողներին հիմնական ծառայություններ մատուցելու
հետ կապված ծախսերը, անկախ սպառողների
պահանջարկի և սպառման ծավալներից

Ծախսերի բաշխումն ըստ խմբերի

Բ. Խմբերին մատուցվող ծառայությունների
արժեքի ուսումնասիրություն

- Քայլ 1 – Ծախսերի ֆունկցիոնալիզացիա. Կոմունալ
ծախսերը համակարգվում էն ըստ 4 հիմնական
ֆունկցիոնալ կատեգորիաների
 - 1. Արտադրություն
 - 2. Փոխանցում
 - 3. Բաշխում
 - 4. Բաժանորդների սպասարկում

Ծախսերի բաշխումն ըստ խմբերի

Ա. Բեռնվածության ուսումնասիրություն

- Կոմունալ ձեռնարկությունն ընտրում է մեկ վիճակագրական նմուշ, որը նախատեսված է ներկայացնելու բաժանորդների յուրաքանչյուր խումբ (բնակիչ-բաժանորդներ, առևտրային սպառողներ և արդյունաբերական սպառողներ)
- Որպես նմուշ ընտրված յուրաքանչյուր բաժանորդի մոտ մեկ տարվա ընթացքում կատարվում է չափում ժամային կտրվածքով
- Ժամային կտրվածքով ստացված տվյալները համախմբվում են ըստ բաժանորդների յուրաքանչյուր խմբի
- Տվյալներն օգտագործվում են բաժանորդների յուրաքանչյուր խմբի համար էլեկտրաէներգիայի սպառման և առավելագույն պահանջարկի ծավալները գնահատելու նպատակով

Բաժանորդների խմբերի որոշում

Այովայում

- Բաժանորդների խմբերը սահմանվում են հիմնականում օգտագործման բնույթի հիման վրա
- Քանի որ ծախսային հատկանիշները որոշվում են օգտագործման բնույթի հիման վրա
- Բաժանորդների խմբերը որոշվում են բեռնվածության ուսումնասիրության հիման վրա – բաժանորդների խմբերի վիճակագրական ընտրանքի և բեռվածության չափից սարքերի միջոցով, որոնք չափում են պահանջարկը և սպառումն ըստ ժամերի

Սակագնի կառուցվածքի հիմնական պահանջները

- Բաժանորդների կողմից հասկանալի
- Հեշտ հասկանալի. Սպառման միջին ամսական ծավալների վրա հիմնված
- Ավելի բարդ. Սակագները հիմնված են սպառման միջին ամսական ծավալների ԵՎ օրական կամ ժամային կտրվածքով առավելագույն պահանջարկի վրա
- Բաժանորդների կողմից ընդունելի
- Ընդհանուր առմամբ ընդունելի. Սպառման միջին ամսական ծավալների վրա հիմնված
- Ոչ այնքան ընդունելի. Բնակիչ-բաժանորդների համար սահմանված սակագներ՝ ըստ օգտագործման ժամանակի («դիֆերենցված» սակագներ)

Մակագնի կառուցվածքի հիմնական պահանջները

- **Կայուն և կանխատեսելի**
 - Կայուն եկամուտ են բերում կոմունալ ձեռնարկությանը
 - Վարձերի հաշվարկման մեխանիզմները պետք է թույլ տան բաժանորդներին առանց դժվարության որոշելու իրենց վարձերի չափը գալիք ժամանակահատվածներում
 - Գների փոփոխությունը պետք է կատարվի աստիճանաբար («գնային շոկից» խուսափելու համար)
- **Հեշտ կիրառվող**
 - Հիմնված են օգտագործման առանաձնահատկությունների վրա և հեշտությամբ են հաշվարկվում բաժանորդների մեծ մասի կողմից
 - Հեշտ հաշվարկվող. Սպառման միջին ամսական չափ
 - Ոչ այնքան հեշտ հաշվարկվող. Օգտագործում ըստ յուրաքանչյուր օրվա յուրաքանչյուր ժամի («իրական ժամանակի» վրա հիմնված գնի սահմանում)

Սակագնի կառուցվածքի հիմնական պահանջները

- Ծախսերի վրա հիմնված

- Ծախսերը բաշխվում են ըստ բաժանորդների խմբերի (քնակիչ-բաժանորդներ, առևտրային և արդյունաբերական սպառողներ) դրանց առանձնահատկությունների հիման վրա。
 - Բաժանորդների թիվը
 - Համակարգին բաժին ընկնող պահանջարկի առավելագույն չափը
 - Էներգիայի օգտագործման ընդհանուր ծավալը
- Որպեսզի հնարավոր լինի
 - խուսափել բաժանորդների նկատմամբ անհարկի գնային խորականությունից
 - գնի միջոցով խրախուսել համակարգի հզորության արդյունավետ օգտագործումը, ինչը կբերի երկարաժամկետ կտրվածքով ծախսերի նվազեցմանը

Սակագնի կառուցվածքի հիմնական պահանջները

- Ծախսերի վրա հիմնված
- Կայուն և կանխատեսելի
- Հեշտ կիրառվող
- Բաժանորդների կողմից հասկանալի
- Բաժանորդների կողմից ընդունելի

ՀՆԴԻԱՆՈՒՐ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԵՈՒՆԸ

- Սակագների կառուցվածքի հիմնական պահանջները
- Բաժանորդների խմբերի որոշում
- Ծախսերի բաշխում ըստ խմբերի
- Սակագների հիմնական կառուցվածքը
- Հատուկ սակագների կառուցվածքներ

Հարցեր

Ջոն Փիրս
Այնվայի ՀԾԽ
john.pearce@iowa.gov

«ՀԾԿԱՍ» Էներգետիկայի ոլորտի կարգավորման զործքներության ծրագիր:

Հայաստանի հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողով և Այնվանական հանրային ծառայությունների խորհուրդ